

Dr. sc. **Silvija Krajter Ostoić**, Hrvatski šumarski institut

Tekst: **Goran Vincenc**
Foto: **Silvija Krajter Ostoić,**
Goran Vincenc

Šumari trebaju iskoristiti interes građana za šume

Povod ovome intervjuu bila je premisa koju smo u razgovoru s Odnosima s javnošću Hrvatskih šuma razvili na temelju brojnih iskustava i komunikacija s građanstvom u različitim dijelovima Hrvatske, a tiče se pristupa i viđenja šuma i šumarskih poslova javnosti. Generalni zaključak, a tu napominjemo kako je riječ o zaključku na temelju iskustva, a ne na temelju znanstvenih radova, jest kako je stanovništvo u ruralnim krajevima više blagonaklono prema šumarima i šumarskoj struci od stanovništva u urbanim sredinama. Prema našem iskustvu, razlog tome jest taj što je stanovništvo u ruralnim krajevima više orijentirano na poslove koji imaju bliski kontakt s prirodom i drvom (poljoprivreda, šumarstvo, drvna industrija) zbog čega su im i puno jasniji razlozi pojedinih zahvata u šumarstvu. S druge strane, stanovništvo u urbanim dijelovima na neki je način otuđeno od prirode. Kako bi nadoknadili taj jaz, u prirodu uglavnom odlaze izletnički te im zbog toga šumarski zahvati izazivaju određenu zbunjenost i tjeraju ih na reakciju.

Dr. sc. Silvija Krajter Ostoić

Nije sve tako jednostavno, ali teza bi se dala proučiti. Ima tu materijala za nekoliko znanstvenih projekata. - Odgovara nam dr. sc. Silvija Krajter Ostoić, znanstvena suradnica na Hrvatskom šumarskom institutu koja se, između ostalog, bavi i društvenim istraživanjima vezanima za šume i šumarstvo, najviše u urbanim sredinama.

Kako smo je razumjeli, područje je to u koje smo, znanstveno gledajući, tek zagrabili, stoga smo s dr. sc. Krajter Ostoić povelj razgovor na temu percepcije šuma i šumarstva javnosti.

1. Upravo ste završili prikupljanje podataka o percepciji zelenih površina grada Zagreba. Možete li nam malo približiti projekt?

Zapravo smo završili prvu fazu projekta koja je već predstavljena u jednom od prethodnih brojeva ovog časopisa. Radi se o projektu Hrvatske zaklade za znanost, „Unaprjeđenje planiranja i gospodarenja urbanom zelenom infrastrukturom kroz participativno mapiranje kulturnih usluga ekosustava“. Projektom se financira osnivanje istraživačke skupine koja bi se bavila ovom problematikom. Osim mene kao voditelj-

ce projekta, u projektu sudjeluju i dvije doktorandice, inače urbane šumarice. Tijekom 2019. godine proveli smo 20 fokus grupa sa stanovnicima grada Zagreba u kojima su ukupno sudjelovale 94 punoljetne osobe. Provedene su u svim gradskim četvrtima i to u prostorima lokalne samouprave ili knjižnica grada Zagreba. Fokus grupe su grupni intervjui s manjim brojem građana tijekom kojih moderator ispituje mišljenje sudionika o određenim temama od interesa. Njima se prikupljaju kvalitativni podaci i provode se s ciljem dubinskog razumijevanja neke problematike, pogotovo u nedostatku prethodnih sličnih istraživanja. U našem slučaju zanimala su nas određene kulturološke usluge (privrženost mjestu, ljepota/estetska privlačnost, rekreacija, kulturni identitet i edukacijska uloga) i negativne percepcije urbanog zelenila. Važnost ovog istraživanja je da se prvi puta na razini cijelog grada provodi istraživanje percepcije i korištenja zelenih površina, uključujući i negativne percepcije, a prikupili smo i prijedloge za poboljšanje postojećih ili osnivanje novih zelenih površina. Građane smo pitali koje su im najdraže površine, koje najljepše, koje

U urbanom šumarstvu informacije građana izuzetno su bitne za prostorno planiranje

koriste u rekreacijske svrhe i kako, koje bi zelene površine po njihovom mišljenju bile dio kulturnog identiteta te postoje li zelene površine koje se koriste za edukaciju građana o prirodi, odnosno kakve bi te površine trebale biti. Osim što su nam pokazivali na karti površine o kojima su govorili, također smo ih pitali i da nam objasne zašto im je neka površina najdraža, koje to atribute treba imati neka zelena površina da bude estetski privlačna ili prikladna za rekreaciju. Pri tome su nas zanimalo samo površine koje u svom sastavu imaju stabla.

Također nas je zanimalo postoji li razlika između percepcije i korištenja zelenih površina ovisno o tipu zelene površine, odnosno kako će građani percipirati ili koristiti pojedine kulturološke usluge kad se radi o parkovima, šumama, drvodredima, pojedinačnim stablima, zelenim koridorima i slično. Generalno postoji indikacija, s obzirom da ne možemo poopćavati rezultate na cijelu populaciju, da je građanima važno da površine budu dobro održavane, dostupne, imaju određenu infrastrukturu i urbanu opremu. To je u skladu i s nalazima iz literature.

Za privrženost mjestu, odnosno da bi neka zelena površina bila najdraža, jedno od najvažnijih atributa su pozitivna sjećanja, u smislu da se netko rodio u blizini ili proveo djetinstvo ili mladost koristeći neku zelenu površinu. Kad se radi o kategorijama, odnosno skupinama atributa, važnim su se pokazali prisutnost infrastrukture, postojanje emotivnih veza, mogućnost rekreacijskog korištenja i omogućen pristup.

Također, stabla su se pokazala kao važan element urbanog krajobraza, bilo da daju hlad, prekrasno cvatu ili potiču ljude na opuštanje. Kad se radi o estetskom doživljaju, pojedine vrste poput japanske trešnje ili magnolije istaknute su kao lijepe zbog svojih cvjetova. Privlačna su i stabla ili grmovi s neobičnom bojom lišća. Šetnja je najčešća rekreacijska aktivnost, stoga je često spominjana važnost održanih staza za šetnju. Rasprava o zelenim površinama kao nositeljima kulturnog identiteta ili edukacijske uloge polučila je puno manje

rasprave među sudionicima naših fokus grupa. Generalno se da zaključiti da su zelene površine koje se vide kao nositelji kulturnog identiteta one koje su jako popularne ili posjećivane, uz njih se vezuje neka zanimljiva priča ili legenda, sadrže arhitektonske ili povijesne objekte i slično. Zanimljivo je da građani uglavnom percipiraju edukacijsku ulogu zelenih površina kao nešto namijenjeno djeci, ali isto tako neki smatraju da bilo koja zelena površina može poslužiti tome.

Kad se radi o pojedinim tipovima zelenih površina, najviše tipova zelenih površina (čak 15) vezano je za privrženost mjestu, a poslije toga one koje su percipirane kao lijepe (14 tipova). Šume i parkovi viđeni su kao nositelji svih ispitivanih kulturoloških uloga zelenih površina, ali to ne znači da su ostali tipovi zelenih površina, poput šetnica uz potoke, drvodreda, park-šuma ili zelenih koridora, manje važni. Ovo istraživanje ukazuje na važnost planiranja raznolikih tipova zelenih površina koje su dostupne, dobro održavane i s određenim sadržajima (infrastruktura, urbana oprema, mogućnost doživljaja).

2. Mogu li se dobiveni podatci usporediti i s percepcijom građanstva na radove na šumskim površinama van gradskih urbanih zelenih zona?

Zbog prirode istraživanja, a kako sam već spomenula, radi se o kvalitativnim istraživanjima kojima nije cilj poopćavanje, već bolje razumijevanje, dobiveni su rezultati relevantni samo za uzorak građana grada Zagreba koji je sudjelovao u tom istraživanju te se ne mogu dalje poopćavati ni na cijelu populaciju grada Zagreba, kao ni šire. Naš je daljnji korak upravo provesti istraživanje kvantitativnim metodama na većem, po mogućnosti reprezentativnom uzorku građana. U ovom istraživanju nismo pitali građane o njihovoj percepciji šumarstva kao djelatnosti ili pojedinih šumarskih operacija. Neke od negativno percipiranih pojava u tom smislu, a na osnovu naših rezultata, jesu nedostatak šumskog reda, neodržavani planinarski putevi ili generalno percepcija da se šume na Medvednici prekomjerno sijeku, stabla previše orezuju i slično.

Rezultati istraživanja relevantni su samo za uzorak građana grada Zagreba

Istraživanje koje bi se pozabavilo percepcijom šumarstva i šumarskih aktivnosti ne samo na urbanoj, već i u ruralnoj populaciji bilo bi svakako zanimljivo i prijeko potrebno. Svojedobno smo i predložili sličnu temu prilikom prikupljanja prijedloga istraživačkih tema za tvrtku Hrvatske šume.

Da se vratim na naš inicijalni razgovor u kojemu smo pošli od hipoteze da ljudi koji žive sa šumama i šumarstvom i od šuma i šumarstva imaju pozitivniju percepciju prema šumarstvu kao struci. Bez provedenog istraživanja teško možemo bilo što tvrditi, a koliko je meni poznato do sada nije bilo sličnih istraživanja. Napomenut ću samo jednu situaciju. Jedne godine tijekom sad već tradicionalnih Dana otvorenih vrata Hrvatskoga šumarskog instituta imali smo literarni natječaj za djecu. Nikada neću zaboraviti da sam u jednom radu učenika osnovne škole iz Gorskog kotara pročitala da šuma plače kad je šumari sijeku. A skloni smo vjerovati da u tim sredinama tradicionalno vezanim za šumu i šumarstvo i drvenu preradu ljudi blagonaklonije promatraju šumarstvo, šumare i sječu.

3. Kolika je važnost takvih socioloških studija za šumare i javnost? Mogu li studije toga tipa biti predložak za unaprjeđenje komunikacija između šumarstva i javnosti?

Naše je istraživanje važno ili bi trebalo biti važno za sve koji planiraju zelene površine, bilo da su urbanisti ili dizajneri zelenih površina, bilo da gospodare njima. U idealnom slučaju planiranje i gospodarenje uvijek bi trebalo biti i na temelju informacija prikupljenih od građana, kao stvarnih ili potencijalnih korisnika prostora. To sada nije slučaj i vjerojatno je jedan od čimbenika koji doprinosi negativnoj percepciji rada šumara i komunalnih službi koja je prisutna kod dijela građana. Kako dizajnirati park kad ne znamo tko su njegovi budući korisnici ni koje su njihove potrebe? A ne postoji obveza da se takve informacije prikupe.

Što se tiče komunikacije između šumara i javnosti, svakako bi se trebali pozabaviti unaprjeđenjem komunikacije s građanima, po mogućnosti na osnovu znanstveno utemeljenih rezultata. Kritike javnosti na rad šumara ne vidim kao još jedan dokaz da su svi protiv nas, nego da je građanima istinski važno što se događa sa stablima u njihovom gradu ma gdje se ona nalazila. Šumari vole vidjeti sebe kao gospodare šuma, one koji donekle upravljaju prirodnim procesima. Ono što zaboravljamo jest i da radimo za državu, odnosno njene građane te smo u tom smislu i sluga, a ne samo gospodari, bez obzira na količinu stručnog znanja kojim raspolažemo.

Država i građani imaju pravo postavljati pitanja, a mi smo im dužni strpljivo i uvijek iznova tumačiti. Ljudi su oduvijek imali emotivnu vezu prema stablima i šumama, bilo da se radi o pozitivnim ili negativnim emocijama. U pozitivnom smislu šume su objekt divljenja, mjesto za opuštanje ili doživljaj „prirode“ ili divljine. U negativnom smislu to su mjesta straha – strah da se osoba ne izgubi, strah od nepoznatog, eventualno strah od mogućih susreta s ljudima i životinjama. Šumari trebaju iskoristiti taj interes građana za stabla i šume te približiti svoj rad građanima na zanimljiv i njima razumljiv način. Ne mora to uvijek biti priča o nužnosti sječe, koja je većini ljudi daleka, mogu se jednostavno družiti uz sadnju stabala, umjetničke radionice i slično. Komunikacija treba biti kontinuirana i ne smijemo bježati od nje, niti postati defenzivni kad čujemo nešto što nam se ne sviđa. Kao i u običnom životu, komunikacija neće riješiti sve probleme, ali to ne znači da je možemo preskočiti. Umjesto da bježimo od komunikacije, trebamo je prigrliti sa svim onim što ona nosi. I uvijek imati na umu da većina ljudi nije zlonamjerna, već istinski zabrinuta za stanje naših šuma. Uz postojeći program šumarske pedagogije, ozbiljniji razvoj urbanog šumarstva koji nam tek predstoji, i to njegove društvene komponente, vidim kao jedan od načina da se unaprijedi komunikacija s građanima. ■